

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theologia Moralis Universa

Jansen, Leonard

Coloniæ Agrippinæ, 1725

Casus XX. De actione, à qua quis abstinere debet, ut evitet scandalum:
item de cooperatoribus ad peccatum alienum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39911

CASUS XX.

De actione, à qua quis abstinere debet, ut evitet scandalum.

Item de cooperatoribus ad peccatum alicuius,

Valentia dubitat. 1. An ad vitandum lapsum proximi teneatur abstinere ab opere licito vel præcepto. 2. 3. An liceat alterius peccato cooperari. 4. An puella possit conversari cum adolescente, à quo turpiter amatur. 5. 6. Quid de muliere nimium se ornante &c. 7. An liceat scribere vel portare litteras sollicitantes ad peccatum. 8. An ferre vel acceptare munera ad malum finem. 9. 10. Quid de vendente fucos muliebres, gladios, chartifolia, venena, &c. 11. Quid de famula subserviente Domina fornicatura. 12. An peccet matrimonium contrahens cum peccatore vel voto obstricto. 13. Vel Sacramenta petens ab excommunicato. 14. An potest reddi debitum conjugii contra votum petenti. 15. An recipi fures, meretrices, aut iis domos locare. 16. An carnes vetitas apponere. 17. An hereticis arma vel victualia advehere, cuniculos fodere &c. 18. An pro hoste patriam occupante tributa exigere, subscribere. 19. An mutuo dari pecunia ad usuram, injustum bellum &c. 20. An juvare judeos vel hereticos in adificandis suis templis. Pro resolut.

R. D. Jansen Pars I.

QUÆR. I. An & quæ actiones omitti debeant in ordine ad evitandum proximi scandalum?

1. Ad evitandum proximi peccatum est obligatio aliquoties abstinendi ab opere licito non præcepto, si quis commodè possit: est communis. Dicitur 1. *Aliquoties*; quia semper abstinere ab opere aliàs licito videtur nimis durum. Dicitur 2. *Si quis commodè possit*; nam charitas non obligat ad impediendum peccatum proximi cum gravi incommodo. Dicitur 3. *Ab opere non præcepto*; Nam an ad evitandum scandalum sit obligatio abstinendi ab opere præcepto v. g. ab audienda Missa, jejunio &c. est incertum; negat *Castrop.* affirmant communiùs alii, quia in tali casu præceptum non obligat, & facile possumus à re præcepta abstinere, ut supponitur, ergo aliquoties ad hoc tenemur. Utraque sententia est in praxi tuta.

QUÆR. II. An & qualiter alterius peccato cooperari liceat?

1. Nunquam licet cooperari per actionem, quæ proximè & directè influat in alterius peccatum qui enim sic concurrat, reipsà vult ipsum peccatum;

tum; *Licebit tamen ex rationabili causa, & metu gravis incommodi ponere actionem de se bonam, vel indifferentem, ex qua remotè & prater intentionem prouideatur proximi peccatum*: Est Regula certa ab omnibus recepta; sed quænam actio proximè vel remotè hic & nunc ad alterius peccatum concurrat; Difficillimum est iudicare, maximè post prop. 5 1. ab Innoc. XI. damnatam, quæ sic habet: *Famulus qui submissis humeris scienter adiuuat herum suum ascendere per fenestras ad stuprandam virginem, & multoties eidem subservit, deferendo scalam, aperiendo ianuam, aut quid simile cooperando, non peccat mortaliter, si metu notabilis detrimenti id faciat, puta ne à Domino malè tractetur, ne torvis oculis aspiciatur, ne domo expellatur*. Ex hac damnatione constat, quòd actio de se indifferens, & remotè tantùm ad peccatum adiuuans, ut aperire ianuam, deferre scalam &c. ex circumstantiis possit adiuuare proximè, ideoque fieri omnino illicita; hæc autem circumstantiæ in propositione damnata sunt: 1. Quod fiat *scienter*, seu à sciente, quòd herus velit inferre stuprum; nam in dubio herus non præsumitur malus, adeoque nec erit illicitum ejus mandatum exequi. 2. Quod fiat *multoties*. 3. Quod fiat *ex insufficienti causa*, qualis est semel vel bis à Domino percuti, torvis oculis aspici, è domo expelli; an autem ejusmodi cooperatio famuli saltem

liceat ex metu mali gravissimi, mutilationis, vel mortis, non est certum; meritò id negat *Lacroix l. 2. n. 254. Viva opusc. 1. q. 4. a. ult.* Quia cooperatio ex circumstantiis directè & proximè tendit in peccatum, ideoque est intrinsecè mala, nec ex ulla circumstantia honestari potest; per quas autem actiones in particulari, & quibus ex causis ad alterius peccatum cooperari liceat, non potest certà regulâ definiri; quæ probabiliora sunt, dabunt resolutiones seqq.

1. Puella nesciens, aut negativè dubitans, an ab adolescente turpiter ametur, potest eum ex rationabili causâ ad alloquium de se honestum admittere; quia in dubio adolescens debet præsumi bonus: quod si ex moribus adolescentis, vel ex clandestinitate alloquii (ut fieri assolet) prudenter timeat in se vel in adolescente turpes cogitationes, motus, affectus, vel actus, peccat mortaliter eum admittendo: à potiori hæc tenent de osculis, & amplexibus turpibus, quamvis ipsa in illa non consentiret, modò possit sine gravi incommodo vel infamia adolescentis (ut plerumque potest) impedire; nam hæc magis sunt periculosa, & multò magis excitant ad Venerem; familiarior tamen conversatio, vel amplexus honesti inter sponsores de futuro ad conciliandum vel conservandum honestum amorem in ordine ad matrimonium non sunt peccatum saltem mortale, etiam si prævideantur mo-

tus

rus turpes, modò non intendantur, & absit periculum consensus.

7. 2. Puella se ornans convenienter statui, ut honestè placeat, & habeat honestos procos, non peccat: imò & cultus superfluus de se tantùm venialiter malus est; si tamen sciret aliquem in particulari ex suo ornatu lapsurum, teneretur saltem sub veniali unâ aut alterâ vice ab ornatu etiam honesto, citra tamen grave incommodum, abstinere: si per ornatum intendat placere turpiter amanti, vel in ejus gratiam se ornet, etiam si ipsa eum turpiter non amet, tamen peccat mortaliter; idem est si à turpiter amante sine necessitate admittat compressiones manuum, nutus furtivos, multò magis si similia reddat, tunc enim turpem amorem approbat, fovet, excitat. Eadem est ratio, si datâ operâ se conspiciendam sistat, vel occurrat turpiter amanti; secus si casu vel etiam ex justâ causâ in ejus conspectum veniat, ne scilicet longo tempore privetur libertate exeundi, è fenestrâ prospiciendi &c.

6. 3. Mulier adhibens ornatum de se scandalosum, ut notabilem denudationem pectoris, peccat mortaliter, nec absolvi potest nisi dimittat; nam si verba turpia coram pluribus prolata, aut etiam pictura venerea publicè exposita communiter reputantur mortale, ob periculum scandalum in uno vel altero, quomodo non erit mortale talis denudatio, quæ magis ad venerem provocat quàm

verba aut pictura! caveant igitur ab his nuptæ & innuptæ, ne fiant rete diaboli ad illaqueandas animas.

4. Nulla ex causa, nequidem metu mortis, videtur licitum scribere vel scienter deferre literas sollicitantes ad libidinem, duellum, vel aliud peccatum: ita communiter omnes post propositionem s. i. ab Innoc. XI. damnatam: *Ratio* est, quia tales actiones videntur immediatè & directè tendere ad peccatum, & sicut verba sunt ipsa externa sollicitatio ex sui institutione ad impetrandum consensum ordinata, sic & scriptura, profectò si scienter apportare scalam, aperire januam, humeros submittere hero ad stuprandam virginem ascendenti, sit proximè & directè concurrere ad peccatum heri, cur non scribere aut portare litteras obscenas, vel similes? *Dico obscenas*: nam litteras amatorias, petentes honestas nuptias & scribere, & portare licebit.

5. Nec videtur licitum ferre munera ad malum finem ex quacunque etiam causa, quia hoc est sollicitare, & per consequens proximè operari ad peccatum; neque poterit virgo talia munera liberè acceptare, quamvis etiam protestaretur se nolle consentire in peccatum, tamen acceptando munera illud seipsâ fovet, datque spem explendi aliquando desiderii; *Dixi liberè*, nam si puella metu mortis v. g. cogeretur acceptare talia dona, sciret offerens se nunquam ha-

biturum spem cum ea peccandi, ideoque ipsa non censetur fovere peccatum. Oppositum est de portante munera aut litteras ad turpem finem; nam quamvis portans id faciat ex metu gravissimi mali, tamen ipsa portatio manet externa sollicitatio, ideoque directa cooperatio ad peccatum, quod est intrinsicè malum.

9. 6. Non est illicitum ex gravi causâ cooperari alterius peccato remotè & materialiter, præbendo materiam de se bonam, vel indifferentem, etsi alius eâ prævideatur abusus ad peccatum; sic enim ipse Deus permittit divitias avaris, quos tamen fortis- dem esse abusuros ad suppressionem pauperum aliaque scelera. Ex eodem capite excusantur mercatores, qui, ne patiantur notabilem lucri diminutionem, faciunt vel vendunt fucos muliebres, gladios, taxillos, chartifolia, etiam si sciant emptores non tantum aliquos in genere [alioquin enim vix ullus rem talem vendere posset] sed etiam aliquem in particulari iis abusurum ad peccandum. Est communissima apud *Nav. Sanch.* l. 1. mor. c. 7. *Dian.* p. 3. t. 6, ref. 44. p. 5. t. 7, ref. 39.

10. *Dices 1.* Volenti se vel alium occidere non possum vendere gladium vel venenum: 2. Volenti fornicari non possum procurare scortum; ergo nec licet vendere vel procurare fucum muliebrem vel chartifolia, quibus quis scitur abusus ad peccan-

dum. 3. Non licet apportare scalam, humeros submittere ascensuro ad stuprandam virginem, ergo nec vendere vel procurare ornatum muliebrem, quâ femina intendit seducere adolescentes. 4. Saltem leve illud lucrum quod quis habet ex tali venditione, non est causa sufficiens vendendi venenum, quo quis se vel alium intendit occidere. Responsio est difficilis, nihilominus *re. ad 1. N. as.* nam etsi non ex quâlibet, tamen ex gravissimâ causâ, metu v. g. mortis licebit vendere gladium, venenum &c. quo quis certò creditur abusus; quia in pari periculo major est habenda cura vitæ propriæ, quàm alienæ. *Ad 2. N. C.* præsentia scorti ex se est inductiva & irritativa ad venerem, præsertim respectu hominis ad luxuriam dispositi, estque quasi externa sollicitatio vel petitio, ut scortum consentiat & cooperetur in rem turpem, ergo eam procurare videtur proximè & directè concurrere ad libidinem; ideoque forsitan nec metu mortis licitum; e contra ornatu vel fucus muliebris sunt res de se indifferentes, quâ quis bene vel malè uti potest. *Ad 3. N. C.* procurare scalam, subdere humeros ascendenti ad stuprandam virginem in circumstantiis propositionis damnatæ est proximè cooperari peccato; vendere autem vestes, ornamenta &c. est tantum cooperari remotè, quod ex justa causa licet, qualis est, si vendentes non uno, sed paulatim deberent

care-

carere pluribus emptoribus, & notabili lucro. Unde patet ad 4. Nam quò majus est peccatum, quod timeatur, & quò actio propinquius influit, eò major requiritur causa, ut quis ad illud etiam remotè cooperari possit, ideoque ad vendendum venenum, quo quis vult uti ad occidendum hominem, requiritur causa gravissima, ad alia & communia, causa minus gravis v. g. notabilis lucri diminutio.

11. 7. *Sanch. Laym. Tamb. Busenbaum hic n. 4. Sporer. n. 99.* excusant famulam: idem est de famulo: quæ ex officio famularis scienter subservit Dominæ fornicaturæ, eam ornando, vestiendo, ad amasium comitando, cibos coquendo, lectum sternendo, januam aperiendo &c. Ratione dant, quia hæc tantum remotè concurrunt ad peccatum: Sed si hæc omnia simul sumpta scienter facta remotè concurrant, cur non dicatur licitè concurrere famulus scalas apportans, januam aperiens, humeros heri ad stuprandam virginem ascendenti submittens? Quod tamen licere damnatum est, & certè non video, quomodo servus per humeros deducens herum ad fenestram proximius concurrat ad peccatum, quàm famula januam aperiens, lectum sternens, ducens pellicens ad amasium &c.

12. 8. Quamvis ex justâ causâ quis possit contrahere matrimonium cum persona in peccato mortali constituta, ut habet *communis*, quia hoc est al-

terius peccatum ex causâ permittere, non potest tamen contrahere cum habente votum castitatis; quia hoc esset acceptare personam Deo antecederent obligatam, quod videtur injuriosum Deo & intrinsecè malum, nec Parochus potest ejusmodi matrimonio assistere, nisi ex gravissimâ causâ, quia ex officio debet procurare quantum potest, ut Sacramenta administrantur dignis.

9. Parochus excommunicatus 13. non toleratus, vel publicus percussor Clerici, non potest extra extremam necessitatem licitè administrare Sacramenta, ut dicam suo loco, ideoque extra talem necessitatem etiam Sacramenta ab eo peti non possunt, quia hoc esset petere aliquid, quod alter sine peccato dare non potest, quod nunquam licet, quia esset petere peccatum: Potes tamen ex justâ causâ v. g. ut satisfacias communioni annuæ aut lucreis indulgentias, Sacramenta petere à Parocho excommunicato tolerato, vel etiam concubinario, si alius ad manum non sit: Ratio est, quia ex justâ causâ petis, quod alter potest & debet tibi dignè conferre; si ergo indignè conferat, sibi imputet.

10. Si conjux voto castitatis obligata debitum petit, teneris ex charitate dissuadere, si tamen non peritadeas, debitum reddere potes, quia uteris jure tuo; melius facis ipse petendo ac præveniando, sic

P 9 enus

enim ipsa jam obligata reddere amplius non peccabit.

15. 11. Caupo recipiens scienter fures, usurarios, meretrices, cum probabili periculo, ne alii per eos patiantur damnum vel scandalum, peccat mortaliter; quia eorum peccata fovet; idem est, si usurariis, vel meretricibus suas domos sine justâ causâ elocet, justâ autem causâ elocandi erit, si in civitate talis elocatio sit permixta, & aliis sine gravi damno elocari non possint.

16. 12. In civitatibus, in quibus Catholici hæreticis permixti vivunt, potest caupo ex gravi, in urbe merè Catholica ex graviori causa vendere & apponere hospitibus id petentibus carnes, aut similes cibos vitatos: Quia hoc est tantum remotè cooperari ad alterius peccatum ex justâ causa; justâ autem causa videtur esse, si timeat hospites notabiliter minui, aut gravia verbera, rixas, & contumelias; ex eodem capite excusantur qui vinum vendunt illis, quos probabiliter putant se inebriaturos, solum autem lucrum, quo carerent, si præcisè illud vinum non venderent, non videtur causa sufficiens *S. Th. 2. 2. 9. 150. a. 1.* Idem est de artifice, qui servos habet acatholicos, quibus si in Quadragesima carnes non subministret, pateretur aliquod murmur: Secus si eum cum gravi damno desererent, eò quòd similes è Catholicis habere non possit. Nunquam tamen licebit ad cibos prohi-

bitos aut largiores haustus cum prudenti timore ebrietatis vel abusûs provocare, quia hoc esset eorum peccata directè intendere, quod est intrinsecè malum.

13. Catholicus inter hæreticos habitans potest ex timore gravis damni, quale esset, si à comuni mercimonio, & lucro cum notabili damno familiæ excluderetur, hæreticis arma, victualia, sarcinas advenire, cuniculos fodere, remigium ducere: Idem ex gravi metu verberum vel mortis licet captivis Christianis apud Turcas, tum quia id est tantum remotè cooperari, tum quia ejusmodi metus est sufficiens causa excusans; quod si tamen ejusmodi auxilia negando possent Christianos vel Catholicos magno periculo eripere, vel victoriâ causare, obligarentur ex charitate vitam propriam postponere bono communi Reip. vel Ecclesiæ. *Nav. Mol. Laym. l. 2. r. 3. c. 13. n. 5.*

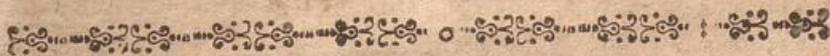
14. Si hostis injustè occupet patriam, possunt priores officiales sua officia retinere animo impediendi malum majus, & facilius restaurandi causam justam, etsi cogerentur injustum tributû exigere, vel etiam solvere, nisi hæc cedant in majorem oppressionem legitimi Principis, Ecclesiæ, vel Reip. *Ratio* est, quia nec legitimus Princeps, nec subditi sunt inviti, si enim non fiat per hos, fiet per peiores ab hostibus substitutos, *Laym. l. c. Spor. n. 105. Croix 275.*
Quod

Quod iidem etiam extendunt ad subscriptionem decreti de exigendo iniquo tributo, quod non videtur admittendum, eò quòd subscribere tributo iniquo sit approbare & confirmare grave alterius peccatum, imò est reale mendacium; subscribens enim in facto testatur ejusmodi tributum esse justum, ideo enim exigitur subscriptio: Non tamen tenetur ad restitutionem; quia, ut dictum est, Princeps & subditi non sunt invitati.

19. 15. Ex causâ justâ licet usurario aut injustum bellum gerenti pecunias mutuò dare, eundemque in numerando, computando, transpor-

tando juvare, quia hæc omnia remotè se habeat ad peccatum usurarii, non tamen licet nomine usurarii contractum usurarium inire, quia hic habet speciem rapinæ; sicut ergo nomine alterius non licet aliena rapere, sic nec inire contractum usurarium nisi excuset extrema necessitas, de qua alibi.

16. Excusantur, qui ex gravi causâ, ad lucrandum v. g. panem, jutant ædificare vel restaurare Synagogas Judæorum, vel templa hæreticorum; nam quamvis illa templa serviant ad malum finem, scilicet cultum falsum, tamen ædificatio ad illud se habet remotè.

E X

TRACTATU DE JURE ET JUSTITIA, CASUS XXI.

De Natura & divisione juris ac justitiæ.

A Mon Princeps à Cambfore suo sub pensione annua suscipit pecuniam. 6. Solutionem vel differt, vel omnino negat, sub pretextu communis necessitatis, ibid. quam tamen postea in usus

privatos vel superfluos impendit, & quia Cambfor his offensus debitam Principi reverentiam negat, seque communibus civium oneribus subtrahit, Princeps in poenam etiam pradia ei adimit, & in bonum commune con-

ver-